

VILÁGGAZDASÁGI KERDÉSEK

A VILÁGGAZDÁLKODÁS MULT ÉVI MÉRLEGE

Európa mult évi ipari termelésének most napvilágra kerülő adatai igen szomorú képét adják földrészünk gazdasági életének. A termelés görbéje 1938-ban, mondhatni ingadozás nélkül, állandóan zuhan. S míg az államok háborús készülődése munkaalkalmakat teremt, a magántőke riadtan menekül a kontinensről, egyre szaporitva a munkanélküliek számát. Anglia legjelentősebb termelési ágai a mult évben súlyosan szenvedtek, jóllehet a kormányzat 1.5 millió fontot fordított fegyverkezésre. A font értéke esik s mintegy 2 millió munkanélküli nehezíti a kibontakozást. Az 1938-as év harmadik negyedének angol kivitele 83 százalék az előző év megfelelő negyedének 97.1 százalékával szemben, alapul véve az 1930-as 100-as nivót. A szénkivitelt 65 százalék 82-vel szemben. Az angol tőke riadtan menekül az Egyesült Államok felé s a kormányzat visszaállítani kényszerült a külföldi kölcsönök megszigorítását célzó rendelkezést, melyet 1938 februárjában felfüggesztett.

Franciaországban különösen érezhető a termelés visszaesése az acél, vas és széniparban. Maga az a tény, hogy az üzemben levő kohók száma 1937 szeptemberétől 1938 szeptemberéig 106-ról 78-ra esett, eléggé szemléltető, eltekintve attól, hogy az 1938-as általános francia export is hatalmas esést mutat 1937-tel szemben.

A német gazdálkodás a hadiipar szolgálatába állította az ipari üzemek 70 százalékát s az elmúlt évben 18 milliárd márkát, összes állami kiadásainak 67 százalékát fordította háborús készülődésre. Állami tartozása közel 6 milliárd márkával emelkedett 1937-38 között s ma több, mint 40 milliárd márka. Ezenfelül nem rendelkezik megfelelő nyersanyagokkal, különösen szénnel és vassal. Petróleumszükségletének 40, vasszükségletének 70, egyéb ásványiszükségletének 60 százalékát importálnia kell. Ausztria és a Szudeta-vidék annektálása pedig egyáltalán nem eredményezte az élelmiszer-válság enyhülését. Az ország mezőgazdasági termékei a lakosság élelmiszer-szükségletének alig 75 százalékát fedezik. Németországnak mintegy 2 millió munkanélkülije van. Az egyre alacsonyabb béreket növekvő adók terhelik, ezenfelül különféle járulékok, munkanélküli-biztosítás, Winterhilfe, munkás-sport és egyebek. A német paraszt helyzete kétségbeejtő. Tartozása eléri összvagyonának 70 százalékát.

Olaszországot különböző háborús kiadásai fojtogatják. A spanyol polgárháborúba való beavatkozása eddig 9 milliárd lirájába került s ez az összeg havonként 150 millió lirával emelkedik. Elközben az olasz nemzeti bank arany- és devizakészlete, mely 1937-ben közel 6 milliárd lira volt, 1938-ban 2.4 milliárdra csökkent s Olaszország tartozása elérte a 200 milliárd lirát. A kormányzat az adók emelésével igyekszik a kincstár óriási hiányait pótolni. A cukor adója elérte az előállítási ár 700 százalékát, a husarak 50 százalékkal emelkedtek, a zsír és szalonna 100 százalékkal, a makaroni 80-nal, a kávé 30-cal s a textilárak 100 százalékkal. A kenyér árának további emelkedését pedig a minőség lerontásával igyekeznek megakadályozni. A munkabérek felére csökkentek s a nagy adók

a parasztság elszegényedését eredményezték.

Japánban a háború bénította meg egészen a nemzetgazdaságot s a 7 milliárd jen, amit eddig a kínai háborúra fordított kétségbeejtővé tette pénzügyi helyzetét. Minden háborús nap további huszonöt millió jent emészt fel. Hogy pótolja a hadi nyersanyagok hiányát, Japán kénytelen volt külföldről vásárolni petróleumot, fémeket, gyapotot s ezeket arannyal kellett megfizetnie. A japán aranykészlet, mely 1937 júliusában 1.7 milliárd jen volt, ezeknek a vásárlásoknak következtében 1938 augusztusára 500 millió jentre apadt s adósságai 20 milliárd jentre emelkedtek. Hajóépítő ipara nyersanyaghiány következtében leállt s ugyancsak nyersanyaghiány miatt könnyűipari üzemei is csak 50 százalékot termelnek előbbi produkciójuknak. A háborús állapot itt is inflációhoz és a munkabérek eséséhez vezetett. A rizs 30, az árpa 57, a hus 41 s a kézműipari cikkek 100 százalékkal drágultak. A munkanélküliek száma mintegy 5 millió. Az állapotokat híuen tükrözik a népmozgalmi adatok. 1938 első negyedében a születések száma 22.000-rel alacsonyabb, mint az 1937-es megfelelő negyedévé, míg az ugyanezen időre eső halálozások az 1937-es első évnegyed összhálaozási számát 52.000-rel haladták meg. A szigorú intézkedések ellenére s a katonai kormányzat erőfeszítéseit elsősorban az ipari üzemek munkabeszüntetési mozgalmai egyre fenyegetőbb méreteket öltenek s átterjednek a mezőgazdasági munkásságra is. 1938 első negyedében 40.000 résztvevővel 593 sztrájk és 3.000 mezőgazdasági konfliktus volt, 326-tal több, mint 1937 első felében. (A. P.)

SZEMLE, BIRÁLATOK

A KÖZÉPKOR ALKONYA

(I. Huizinga könyve. Athenaeum. Bpest 1939.)

Nehéz megtalálni a vonalat: hol végződik egy szellemi áramlat hatása s hol kezdődik az új irány befolyása. Régi korok akcióiban megnyilvánul néha a messze jövő korok realitása és a mai idők pergésében is gyakran kísért a múlt. Az ember idézet őseiből — mondja Emerson s el lehet mondani, hogy bizonyos mértékben a jelen is idézet a múltból. Egységben látni a letűnt századok eseményeit a maival, mindig a megértés pluszát jelenti, megértését a jelennek és megértését a múltnak. S az ilyen megértés kissé a jövőre nézve is, biztosságot jelent. Sőt csakis az ilyen végigtekintés tesz képessé a várható jövő mérlegelésére. Erre az egyensúlyt jelentő mérlegelésre vezet Huizinga kitűnő könyve: A középkor alkonya, mely most jelent meg Szerb Antal konzseniális fordításában.

A középkorról megszokott leegyszerűsítéssel csak mint „sötét” korszakról szoktak megemlékezni. Nagyon egyszerű jellemzés ez olyan kora, mely a mienkhez képest primitív, a mi szokásainktól minden tekintetben elütő. Az irott maradványok elavult világot tükröznek, de az elavultság csak viszonylagos dolog, az élet mindig élt, az élet feszültségei mindig érezhetők voltak s az igazi tudós, aki nemcsak a külső jeleket nézi, de a jelek mögött a belső hullámozást is megfigyeli, nem láthat egy